

A rágalom nem érv

A mikor A bűnök utóéletéről szóló írásomat (június 1.) közreadtam, tisztában voltam az- zal, hogy felfogásom balról is, jobbról is ellenvéleményekbe üt- közik. A szólásszabadság viszony- yai között ez természetes, de csak akkor hasznos is egyben, ha a nézetek szembenállása tárgy- szerű vitát indukál, s nem csúsztató hamisításokban nyilvánul meg. Sietek leszögezni, hogy nem balos bírálómra vonatkozik ez. Forgách Iván (*Antikommunis- ta humanizmus?*, június 9.) – ha jól hüvelyezem ki kissé homályos és talányos választ – azt kifogá- solta, hogy nem méltányoljuk a bolsevik bűnök ellentételezése- ként azt a társadalmi haladást, amelyet a bolsevik kommuniz- mus hozott magával. Töredelmes- sen be kell vallanom, ebben igaza van. Mi több, elképesztőnek tar- tom, hogy józan ésszel bárki is a bűnökkel összemérhetőnek, méltányolhatónak tarthatja ezt az állítólagos haladást. Vallásos meg- győződéssel azonban nem lehet racionálisan vitatkozni. Forgách a maga hitteleteit hangoztatja, hadd tegyem hozzá, hogy nemcsak tisztességes őszinteséggel, de né- mi bátorsággal is mai viszonya- ink közepett. Sajnálhatjuk fideista elvakultságáért, de erköl- csileg nem marasztalhatjuk el.

Más a helyzet Debreczeni Jó- zsef *Ki a hiteles antikommunis- ta? című írásával* (június 30.). Ő nemes egyszerűséggel marhasá- gnak nevezi azt a nézetet, amelyet cáfolnia kellene, s amelyet raj- tam kívül – nem vagyok rossz társaságban – **Eörsi István**, Fejtő Ferenc s a nem említett Arthur Koestler is képvisel. Debreczeni tehetségesebb tollforgató annál, hogy erre a köpködő zsurnaliz- musra rászoruljon, és úgy gondo- lom, hogy közírói pályájának ér- téke azon múlik majd, le tud- e szokni erről. A köztünk lévő két- ségtelen világszemléleti és politi- kai különbözőségek ellenére is hiszek abban, hogy nézeteink megütközhetnek kulturált formá- ban. De lássuk a medvét. Megtá- madott cikkemben, hangsúlyoz- va, hogy nem kívánom az erend- endően is liberális vagy konser- vatív írók, gondolkodók anti- kommunista érdemeit kétségbe

vonni, kifejtettem, hogy a *nem- rég még létezett* szocializmus (ezért nem itt helyénvaló a kitűnő Eötvös József-re hivatkozni) bírál- latának, leleplezésének fő vonu- latát olyan szerzők alkották, akik valaha maguk is kommunisták voltak, és keservesen csalódva, kiábrándulva a bolsevizmusból, fordultak ellene.

Debreczeni csak azzal tudná cáfolni ezt az állítást ha bebizo- nyítaná, hogy Koestlernek, Orwellnek, Edgar Morinnak, Yves Montand-nak, Francois Furet- nek, Stephane Courtois-nak és a Fekete könyv más szerzőinek, vagy József Attilának, Háy Gyulá- nak, Gimes Miklósnak, Heller Ágnesnek, Kornai Jánosnak stb. soha semmi köze nem volt a kommunista pártokhoz, vagy hogy hozzájárulásuk a bolseviz- mus bűneinek leleplezéséhez másodrendű, jelentéktelen. Deb-

*Az alma az alma,
a szilva az szilva,
de mindkettő
gyümölcs.
Egyik sem
gyümölcsőbb
a másiknál.*

reczeni azonban kísérletet sem tesz erre. Helyeslően idézi tőlem, hogy „Aki a bolsevizmus bűneit bagatellizálja, kozmetikázza, mentegeti, igazolni próbálja, erkölcsi legitimitást ad azoknak, akik a náciizmus bűneivel teszik ugyanezt – és fordítva”, de csak azért, hogy megvédőljön azzal, hogy cikkemben „mást sem tesz- nek”, mint „bagatellizálok, koz- metikázok, mentegetek és igazo- lok”. Ez azonban közönséges rá- galom. Filológiai bizonyítha- tóan az. Félrehallásról szó sem lehet, hiszen Debreczeni maga idézi tőlem azt is, hogy „az alap- vető különbség a kétfajta totalita- rizmus között... *nem elkövetett bűneik jellegében és súlyosságá- ban* rejlik”. Lehet ennél félreért- hetetlenebbül állást foglalni a bű- nök rangsorolásának elutasítása mellett?!

Debreczeni az bősztette fel, hogy az eszme és a gyakorlat döbbenetes ellentmondásáról beszélek a kommunizmussal kap- csolatban, s ilyesmíró a náci- zmusmal kapcsolatban nem beszél- hetünk. De hát azt csak nem kí- vánja Debreczeni letagadni, hogy a kommunizmus tanai – Platónól Marxig – a burzsoáziá- nak mint osztálynak – mint egy közgazdasági és társadalmi funk- ciónak és kategóriának – a fel- számolását tűzte ki céljául, és nem fizikai megsemmisítését. Szemben a náci genocídiumra uszító fajgyalázásával. Ettől még a kommunizmus elmélete nem válik igazolhatóvá, sem történel- me kevésbé bűnössé. Ellenkező- leg. De hogy mi szörnyűbb, a hi- pokrita jelszavakkal elkövetett vagy a nyíltan népirtásnak meg- hirdetett emberirtás, erre az a vá- laszom, hogy az alma az alma, a szilva az szilva, de mindkettő gyümölcs. Egyik sem gyümöl- csebb a másiknál.

Debreczeni érvelése azonban, amellyel az eszmei háttérnek és motivációnak ezt a kezdeti kül- lönbőségét is el akarja tüntetni, igazán nem vehető komolyan. Fejtő nemcsak mint magánember nem találkozott bűnbánó náci- kal, hanem mint történész, polito- lógus, újságíró, közéleti szemé- lység sem. A nácioknak nem ke- vesebb, hanem több és szabadabb lehetőségük nyílt volna az önkri- tikára és önelleplezésre az évtize- deken át létükben fenyegetett exkommunistáknál. Debreczeni írásával a fő problémám az, hogy amíg a bolsevizmus történelmé- nek szembesítése a kommuniz- mus eredendő eszméivel nem csökkenti, hanem még elborzasztó- tóbbá teszi az állítólag nevében elkövetett bűnöket, addig a kom- munizmus és a náciizmus eszmei- erkölcsi jellegének – tehát nem a gyakorlatának!!! – egy szintre emelése vitathatatlanul rela- tívizálja a náciizmus bűneit. Debreczeni – aki több gesztus- val is nyilvánvalóvá tette, hogy szemben áll a jobboldali szélső- ségekkel (is) – hogyan, miféle farkasvakság következtében jut el odáig, hogy ne vegye észre ezt?

Gyertyán Ervin
író